КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

СХВАЛЕНО
Протокол Вченої ради КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
№ 2 від 25.03.2026

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

№ 19 від 26.03.2026

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації вихователів спеціальних закладів освіти

«ПЕДАГОГІКА ВЗАЄМОДІЇ: ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ»

«PEDAGOGY OF INTERACTION: FEATURES OF THE WORK OF A TEACHER IN A SPECIAL EDUCATIONAL INSTITUTION»

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри освітнього менеджменту та виховання
20.03.2026 № 3

Харків – 2026

Розробник: Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (Байназарова О.О., старший викладач кафедри освітнього менеджменту та виховання (секція культури здоров'я, психологічної та інклюзивної освіти) КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»).

Напрям підвищення кваліфікації: розвиток професійної майстерності вихователів закладів спеціальної освіти у контексті цінностей НУШ через формування навичок партнерської взаємодії, підтримки розвитку та добробуту дитини з ООП.

Розроблено на основі типової програми: відповідної Типової програми немає.

Термін дії програми: з 01.04.2026 до 31.12.2030 року

Рецензенти:
Луніна Вікторія, кандидат педагогічних наук, директор Комунального закладу «Харківська обласна Мала академія наук Харківської обласної ради; доцент кафедри Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»
Папернова Тетяна, старший викладач Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»

© Харківська академія неперервної освіти
Байназарова О.О.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми *«Педагогіка взаємодії: особливості роботи вихователя спеціального закладу освіти»* зумовлена сучасними трансформаційними процесами в освіті, пов'язаними з реалізацією концепції Нової української школи, переходом до компетентнісної та ціннісно орієнтованої моделі виховання, а також зростанням ролі педагогічної взаємодії як ключового чинника розвитку особистості дитини.

В умовах функціонування спеціальних закладів освіти, де значна частина освітнього процесу відбувається в середовищі пансіону, вихователь стає не лише організатором життєдіяльності учнів з ООП, а й наставником, фасилітатором розвитку, партнером у становленні життєвих компетентностей та підтримці емоційного благополуччя вихованців. Це потребує переосмислення професійної місії вихователя, розвитку його професійної ідентичності, готовності працювати на засадах довіри, партнерства, інклюзії та педагогіки підтримки.

Додаткової актуальності набуває необхідність формування у вихователів здатності створювати безпечне, психологічно комфортне та розвивальне освітнє середовище, ефективно управляти груповою динамікою дитячого колективу, запобігати конфліктам і конструктивно вирішувати складні педагогічні ситуації. Важливим викликом сучасності є також інтеграція цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту в професійну діяльність педагогічних працівників, що відкриває нові можливості для індивідуалізації взаємодії з вихованцями та підвищення ефективності виховної роботи.

Особливого значення програма набуває в умовах соціальних викликів та кризових ситуацій, які переживає українське суспільство, коли діти з ООП потребують підвищеної емоційної підтримки, стабільності, розвитку життєстійкості та соціально-емоційних навичок. Саме вихователь пансіону часто виступає ключовою фігурою підтримки дитини з ООП поза родинним середовищем, що підсилює вимоги до його професійної компетентності.

Таким чином, освітня програма спрямована на розвиток професійних компетентностей вихователів відповідно до сучасних освітніх пріоритетів, потреб практики та викликів сьогодення, що визначає її своєчасність, практичну значущість і актуальність.

Цільова група: вихователі спеціальних закладів освіти.

Обсяг (тривалість): 36 годин /1,2 кредити

- лекції – 12 год (33 %);
- практико орієнтовані види роботи – 18 год (51 %);
- самостійна робота – 4 год (11 %);
- контрольні заходи – 2 год (5 %).

Особливості реалізації програми.

Тривалість програми – інтенсивна (до 1 місяця).

Освітня програма «*Педагогіка взаємодії: особливості роботи вихователя спеціального закладу освіти*» може реалізовуватися в очній та/або дистанційній

формах навчання, залежно від організаційних можливостей закладу, потреб слухачів і безпекової ситуації в регіоні.

Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять, практико-орієнтованих форм роботи, зокрема практикумів, педагогічних кейсів, проєктної діяльності слухачів тощо.

Науково-педагогічні та педагогічні працівники Харківської академії неперервної освіти можуть реалізовувати Програму повністю або частково (з можливістю змін до 30% змісту за умови дотримання державних вимог до підвищення кваліфікації педагогічних працівників).

Для ефективної реалізації програми залучаються тренери-педагоги НУШ, методисти і практики, які мають досвід роботи в умовах Нової української школи, володіють сучасними дидактичними підходами, цифровими технологіями та інструментами штучного інтелекту в освіті.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвиток професійної компетентності вихователів закладів спеціальної освіти через осмислення педагогіки взаємодії як ключового підходу до виховання й підтримки учнів з ООП.

Завдання підвищення кваліфікації:

- поглибити знання вихователів щодо їх місії в контексті Нової української школи, педагогіки взаємодії та ціннісних орієнтирів сучасної освіти;
- формувати здатність вихователів усвідомлювати й розвивати власну професійну ідентичність, здійснювати педагогічну діяльність на засадах партнерства, довіри та поваги до особистості дитини;
- розвивати вміння вихователів організовувати ефективну педагогічну взаємодію з вихованцями, створювати розвивальний та безпечний виховний простір пансіону;
- вдосконалювати здатність застосовувати інклюзивні підходи, інтерактивні технології та практики підтримки різних освітніх потреб учнів з ООП;
- розвивати здатність вихователів управляти груповою динамікою, запобігати конфліктам і конструктивно вирішувати складні ситуації з використанням медіаційних практик;
- сприяти розвитку професійної рефлексії та інноваційного мислення вихователів, зокрема готовності використовувати цифрові інструменти, елементи штучного інтелекту та сучасні підходи до формування життєвих і професійних компетентностей вихованців.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- емоційно-етична;
- педагогічного партнерства

Очікувані результати навчання

За результатами навчання за освітньою програмою слухачі:

- знатимуть концептуальні засади педагогіки взаємодії, усвідомлять місію вихователя пансіону в контексті Нової української школи, принципи ціннісно орієнтованого та компетентнісного виховання;
- розумітимуть ролі професійної ідентичності вихователя, значення педагогіки партнерства, довіри та інклюзивного підходу для забезпечення гармонійного розвитку вихованців;
- умітимуть застосовувати ефективні стратегії педагогічної взаємодії, інтерактивні технології та інструменти підтримки учнів з ООП;
- удосконалять здатність аналізувати групову динаміку дитячого колективу; визначати причини конфліктів і складних ситуацій та добирати доцільні способи педагогічного реагування;
- удосконалять здатність оцінювати ефективність власної виховної діяльності, освітнього середовища пансіону та обирати оптимальні професійні рішення на засадах рефлексії;
- умітимуть створювати (проєктувати) безпечний, розвивальний виховний простір; інтегрувати цифрові інструменти й технології штучного інтелекту у професійну діяльність та вибудовувати траєкторію власного професійного розвитку.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Оцінювання побудовано за принципами компетентнісного підходу і поєднує формувальне та підсумкове оцінювання:

Формувальне оцінювання – проводиться протягом навчання і містить:

- спостереження за роботою слухачів на практичних заняттях;
- самооцінювання результатів навчальної діяльності слухачами.

Підсумкове оцінювання – здійснюється наприкінці програми у вигляді комплексного тестування по всіх темах освітньої програми, що дозволяє оцінити рівень засвоєння знань, умінь і компетентностей слухачів.

Підсумкове тестування здійснюється у вигляді тесту із 15 питань.

І рівень: 10 завдань з вибором однієї правильної відповіді. До кожного із завдань наведено чотири або п’ять варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо слухач вибрав і позначив правильну відповідь (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

2 завдання з вибором декількох правильних відповідей. До кожного із завдань наведено п’ять-шість варіантів відповіді, з яких декілька правильних (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

ІІ рівень: 3 завдання на встановлення відповідності. До кожного завдання наведено інформацію, позначену цифрами і буквами. Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо слухач правильно зробив поєднання рядків та колонок (кожна правильно встановлена відповідність оцінюється в 3-5 балів).

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання підсумкового тесту, – 24 бали. Прохідний бал – 18 (75%). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Змістові критерії для складання тестових завдань:

- Знання та розуміння – усвідомлення сутності педагогіки взаємодії, концептуальних засад Нової української школи, професійної місії та ролі вихователя пансіону, принципів педагогічного партнерства, інклюзивного підходу, створення безпечного освітнього середовища, а також можливостей використання цифрових технологій і штучного інтелекту в професійній діяльності.
- Застосування – уміння добирати та застосовувати ефективні стратегії педагогічної взаємодії з вихованцями, інтерактивні технології, інструменти підтримки різних освітніх потреб учнів, способи управління груповою динамікою дитячого колективу, методи профілактики та вирішення конфліктних ситуацій у практичній діяльності вихователя.
- Аналіз – здатність аналізувати особливості розвитку дитячого колективу, педагогічні ситуації та причини виникнення конфліктів, освітнє середовище пансіону, індивідуальні потреби вихованців, а також ефективність власної професійної діяльності з позицій педагогіки взаємодії.
- Оцінювання – здатність оцінювати доцільність педагогічних методів і технологій взаємодії, ефективність створеного виховного середовища, рівень власної професійної компетентності, результати педагогічної діяльності та приймати обґрунтовані професійні рішення на засадах рефлексії.
- Створення – здатність планувати й конструювати розвивальний та безпечний виховний простір пансіону, моделювати ефективні форми педагогічної взаємодії з вихованцями, проєктувати індивідуальні підходи до підтримки учнів, інтегрувати цифрові інструменти та технології штучного інтелекту у професійну діяльність, а також вибудовувати власну траєкторію професійного розвитку.

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Вартість.

- для педагогічних працівників всіх категорій та керівників закладів освіти, що фінансуються з місцевих бюджетів Харківської області, навчання здійснюється безкоштовно;

- для працівників закладів освіти державної та приватної форм власності, працівників закладів інших, крім освіти, галузей, та інших регіонів – платна послуга, вартість якої визначена «Переліком освітніх послуг КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», що розміщений на сайті Академії (http://edu-post-diploma.kharkov.ua/).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання теоретичної підготовки з активними, практико орієнтованими формами навчальної діяльності, що спрямовані на формування та розвиток професійних компетентностей слухачів. Освітній процес організовано з використанням інтерактивних методів навчання, тренінгових технологій, практикумів, аналізу педагогічних ситуацій (кейсів),

групових дискусій, рефлексивних вправ, проєктної діяльності слухачів, а також цифрових інструментів і сервісів, зокрема елементів штучного інтелекту.

Особливістю освітньої програми є акцент на формуванні у слухачів професійної ідентичності вихователя пансіону як суб'єкта педагогічної взаємодії, розвитку компетентностей педагогічного партнерства, створення безпечного та розвивального виховного середовища, ефективної роботи з дитячим колективом, управління груповою динамікою та конструктивного вирішення конфліктних ситуацій із використанням сучасних педагогічних технологій.

Самостійна робота слухачів передбачає опрацювання аналіз навчально-методичних матеріалів, виконання практичних завдань, пов'язаних із моделюванням педагогічної взаємодії, а також рефлексію власної професійної діяльності й визначення індивідуальної траєкторії професійного розвитку.

Підсумкові заходи передбачають узагальнення та оцінювання результатів навчання слухачів, осмислення набутих знань і професійних змін.

Підсумкове тестування проводиться з метою комплексної перевірки рівня сформованості знань, умінь і професійних компетентностей за всіма темами освітньої програми.

Зміст програми складається з 4 модулів та 15 взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 15 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 24 бали. Прохідний бал — 18. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 36 год, з них: 12 год — лекційні заняття, 18 год — практична робота, 4 год – самостійна робота, 2 год — контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

№	Зміст	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Професійна ідентичність вихователя у сучасному освітньому просторі						
1.	НУШ і місія вихователя: як підтримати ціннісні орієнтири та життєвий розвиток дитини	1	1			2
2.	Професійна ідентичність вихователя	1	1			2
3.	Надання підтримки на різних етапах професійного розвитку вихователя пансіону	1	1			2
4.	Професійна успішність вихователя як чинник	1	1			2

	особистісного зростання учнів з ООП					
	Разом за модулем	4	4			8
МОДУЛЬ 2. Методика педагогічної взаємодії з вихованцями						
5.	Організація ефективної педагогічної взаємодії з дітьми з ООП	1	1			2
6.	Виховний простір розвитку дитини: інструменти взаємодії	1	1			2
7.	Інклюзивна взаємодія: підтримка різних потреб учнів у пансіоні	1	1			2
8.	Групова динаміка без стресу: як керувати процесами взаємодії	1	1			2
	Разом за модулем	4	4			8
МОДУЛЬ 3. Технології роботи з дитячим колективом						
9.	Довіра і толерантність як основа педагогічної взаємодії: практики створення безпечного середовища для вихованців	1	1	1		3
10.	Інтерактивні технології формування життєвих навичок у вихованців	1	1	1		3
11.	Штучний інтелект як інструмент педагогічної взаємодії: нові можливості в роботі вихователя пансіону		2			2
12.	Сучасна профорієнтація як ключ до компетентності вихованців з ООП	1	1	1		3
13.	Конфлікти та складні ситуації у пансіоні: профілактика, медіація, вирішення	1	1	1		3
	Разом за модулем	4	6	4		14
МОДУЛЬ 4. Діагностико-рефлексивний						
14.	Настановне заняття. Мотиваційна сесія «Мій професійний старт: навіщо мені педагогіка взаємодії?»		2			2
15.	Рефлексивна сесія «Рефлексія професійного шляху вихователя пансіону».		2			2
	Разом за модулем		4			4
	Підсумкові заходи				2	2
	Разом за модулями	**12**	**18**	**4**	**2**	**36**
	Усього	**36**				

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Професійна ідентичність вихователя у сучасному освітньому просторі

Тема 1.1. НУШ і місія вихователя: як підтримати ціннісні орієнтири та життєвий розвиток дитини

Базові цінності Нової української школи. Ціннісні орієнтири базової середньої освіти. Реалізація Концепції Нової української школи в базовій середньої освіті. Мета й ключові компоненти Концепції Нової української школи. Педагогіка партнерства та дитиноцентризм. Роль вихователя в НУШ.

Практична робота.

- Активатор: "Цінності, які формують школу".
- Аналіз ситуацій: "Цінності в дії". Мініrефлексія «Цінності в дії».
- Кейс-стаді. Робота з імітованими кейсами: «Спільні правила класу», «Спільне обговорення успіхів і труднощів».
- Мініопитування: «Нові ролі вихователя НУШ»

Тема 1.2 Професійна ідентичність вихователя

Розвиток особистої, соціальної ідентичності, а також специфічної професійної ідентичності. Професійна ідентичність як необхідний складник професійного розвитку особистості, становлення професіонала в кар'єрному зростанні. Усвідомлення приналежності до професії педагога, уявлення про свою відповідність певним вимогам професії (певні якості особистості, компетентності, культурний досвід тощо). Ключові аспекти професійної ідентичності вихователя НУШ. Нова школа потребує нового вихователя, який може стати агентом змін. Концепції професійного розвитку через призму професійної ідентичності. Механізм моніторингу професійної діяльності вихователя. Поняття рефлексії: її сутність, функції та форми. Значення рефлексії в педагогічній діяльності. Усвідомлення своєї ролі, системи цінностей, мети та завдань професійної діяльності. Рефлексія в професійному саморозвитку. Засоби педагогічної рефлексії.

Практична робота. Складання карти професійного розвитку.

Тема 1.3 Надання підтримки на різних етапах професійного розвитку вихователя пансіону

Педагогічна інтернатура як початок професійної діяльності педагога. Принципи наставництва в педагогічній інтернатурі. Супервізія як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку. Ключові принципи, мета, завдання та форми проведення супервізії. Відмінності між наставництвом і супервізією.

Профіль ефективного педагога-наставника та супервізора. Характеристика основних ролей педагога-наставника та супервізора: фасилітатора, лідера, консультанта, тренера тощо. Навички активного слухання.

Успішні комунікації в наставництві та супервізії. Використання професійного стандарту вчителя в процесі наставництва та супервізії.

Практична робота.

- Аналіз рівня сформованості професійних компетентностей, що необхідні для професійної діяльності
- Створення практичного кейсу з підтримки колеги у впровадженних нових підходів до роботи з вихованцями в пансіоні.

Тема 1.4 Професійна успішність вихователя як чинник особистісного зростання учнів з ООП

Поняття успіху та успішності. Складові професійної успішності вихователя: фахова компетентність, педагогічна майстерність, емоційна зрілість, ціннісні орієнтації, гнучкість та здатність до рефлексії. Успішність як уміння приймати виважені рішення, ефективно діяти в складних ситуаціях. Успішний вихователь як модель саморегуляції, відповідальності, конструктивної комунікації, подолання труднощів, саморозвитку.

Особистість вихователя як ключовий освітній ресурс. Вплив особистісних якостей (емпатія, стабільність, відповідальність, гнучкість, автентичність) та професійного благополуччя вихователя на психологічний клімат, відчуття безпеки та довіри в учнівському середовищі.

Професійна успішність педагога й підтримка індивідуального розвитку учнів. Уміння помічати сильні сторони кожної дитини з ООП, адаптувати підходи, підтримувати ініціативу й самостійність учнів. Формування культури взаємоповаги, партнерства та розвитку в закладі освіти.

Практична робота. Аналіз власних особистісних характеристик, «суперсил» і ресурсів як факторів професійної успішності. Планування власного професійного розвитку. Робота з картою сильних сторін учнів з ООП.

МОДУЛЬ 2. Методика педагогічної взаємодії з вихованцями

Тема 2.1 Організація ефективної педагогічної взаємодії з дітьми з ООП

Сутність та принципи педагогічної взаємодії. Партнерська модель «дорослий–дитина». Вікові та індивідуальні особливості спілкування. Психологічна безпека та довірливе середовище. Вербальна й невербальна комунікація. Активне слухання та конструктивний зворотний зв’язок. Розвиток емоційного інтелекту у взаємодії. Роль проєктної діяльності у взаємодії. Співпраця з батьками як складова педагогічної взаємодії. Рефлексія та самоаналіз професійної діяльності вихователя

Практична робота. Аналіз кейсів педагогічної взаємодії. Розробка правил безпечного та партнерського середовища. Створення мініпроєкту «Комунікація без бар’єрів».

Тема 2.2 Виховний простір розвитку дитини: інструменти взаємодії

Виховний простір як цілісне середовище розвитку дитини. Принципи організації виховного простору. Місце вміння співпрацювати в команді в канві

компетентностей НУШ. Взаємодії у виховному просторі як система педагогічних дій, спрямованих на створення середовища партнерства, безпеки, співтворчості та розвитку суб'єктності дитини. Поняття команди, командного духу. Інструменти командоутворення. Співучасть та залучення. Потенціал командної роботи для розвитку дитини.

Практична робота. Вправа «Я-повідомлення, Ти-повідомлення» Створення чек-листа «Як підтримувати команду в дистанційному форматі». Робота в малих групах «Образ команди».

Тема 2.3 Інклюзивна взаємодія: підтримка різних потреб учнів у пансіоні

Різноманітність потреб учнів у пансіоні: освітні, психологічні, соціальні, сенсорні, емоційні, комунікативні; особливості дітей «вразливих категорій». Роль педагогів у забезпеченні потреб вихованців.

Психологічна безпека як базова умова розвитку. Створення атмосфери довіри, стабільності та емоційної підтримки у спільному проживанні дітей. Підтримка саморегуляції та емоційного благополуччя. Профілактика конфліктів і стигматизації.

Індивідуалізація підтримки в умовах колективного проживання. Баланс між потребами окремої дитини та правилами спільноти; адаптація режиму, простору, вимог. Щоденна комунікація, правила співжиття, підтримка автономії та гідності дитини.

Інклюзивна взаємодія як системний процес. Принципи інклюзивної взаємодії: прийняття різноманітності, безбар'єрність, партнерство, повага до меж, гнучкість; узгодженість і послідовність у діях дорослих, використання зрозумілих інструкцій, візуальної підтримки, альтернативної та додаткової комунікації за потреби. Партнерство з родинами.

Інклюзивна взаємодія як ресурс розвитку життєвих навичок. Формування автономії, відповідальності, соціальної компетентності та відчуття приналежності.

Практична робота. Аналіз освітніх потреб вихованців пансіону. Моделювання безпечної інклюзивної підтримувальної взаємодії вихователя пансіону з вихованцями, колегами та батьками учнів.

Тема 2.4 Групова динаміка без стресу: як керувати процесами взаємодії

Групова динаміка. Група як динамічне поле сил. Поле взаємодії (за Куртом Левіном). Правила, ролі, статуси в групі. Формальні та неформальні лідери групи. Груповий тиск та соціальне зараження. Вплив вихователя на емоційний стан вихованців. Стрес та підвищена тривожність дітей і дорослих, які живуть під час війни, на емоційний стан, ментальну та соціальну сферу.

Стадії розвитку групи (модель Б. Такмена. Етапи: формування, конфліктування, нормування, виконання. Характеристики етапів та роль вихователя.

Як змінюється групова динаміка онлайн. Ключові ризики. Техніки керування без стресу. Практики емоційної стабілізації. Профілактика емоційного вигорання вихователя.

Практична робота.

- Робота в малих групах щодо створення візуальної схеми «Поле групових сил».
- Відпрацювання мікропрактик емоційної стабілізації.

МОДУЛЬ 3. Технології роботи з дитячим колективом

Тема 3.1 Довіра і толерантність як основа педагогічної взаємодії: практики створення безпечного середовища для вихованців

Переосмислення поняття «безпечне освітнє середовище». Сутність педагогічної довіри. Як будується та руйнується довіра. Фактори формування стабільності. Особливості формування довіри в дистанційній взаємодії

Толерантність — ключова компетентність сучасного вихователя. Толерантність у «цифровій тиші».

Інструменти вихователя: активне слухання, підтримувальна комунікація, питання, що формують довіру, емоційна підтримка дітей онлайн, регулярний контакт з вихованцями.

Практична робота

- Інтерактивна вправа «Формула довіри та безпеки»
- Кейс-стаді: Кейс 1. «Я більше нічого не скажу». Кейс 2: «Це ж онлайн, це не по-справжньому…»
- Міні-активність - «Що зміцнює — що руйнує довіру»
- Рефлексія – Колір Вашого настрою

Тема 3.2 Інтерактивні технології формування життєвих навичок у вихованців

Життєві навички. Когнітивні, емоційно-вольові та соціальні компоненти життєвих навичок. Пасивна, активна та інтерактивна моделі навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти в контексті Нової української школи.

Сучасні принципи, підходи та технології реалізації освітнього процесу в ЗЗСО. Інтерактивні технології формування життєвих навичок у вихованців як компонент сучасного освітнього процесу. Їх спрямованість на розвиток ключових компетентностей, необхідних для успішної соціалізації особистості.

Кейс інтерактивних технологій: за формою організації діяльності, за змістом і характером діяльності, за метою застосування, за використанням засобів навчання тощо. Комплексний вплив на формування життєвих компетентностей вихованців: взаємозв’язок і взаємозалежність інтерактивних технологій у практиці виховної роботи. Використання сучасних цифрових та мультимедійних засобів як додаткового ресурсу розвитку пізнавальної активності та соціальної адаптації вихованців у сучасному освітньому просторі.

Практична робота.

- Конструювання практичного заняття або фрагменту заняття з метою добору та застосування інтерактивних методів у формуванні життєвих навичок
- Вправа «Плюс – Мінус – Ідея».

Тема 3.3 Штучний інтелект як інструмент педагогічної взаємодії: нові можливості в роботі вихователя пансіону

Нормативно-правове забезпечення. Ресурсні та технологічні можливості впровадження ШІ в освіті, переваги та виклики ШІ в освіті. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні. Принципи відповідального використання та обмеженість ШІ. Сучасні інструменти для створення візуального контенту. Інструменти для створення відео засобами ШІ. Онлайн-сервіси для створення інфографіки. Огляд платформ ШІ (генеративні можливості ШІ при роботі з текстом, генерація зображень, відео та графіки). Пошук ідей та контенту для створення власного контенту. Корисні ресурси. Перспективи в освіті. Додаткові курси.

Практична робота. Опрацювання найкращих нейромереж у своїх категоріях (notebooklm.google, perplexity.ai, gamma.app, mylens.ai, mapify.so, suno.com, magicschool.ai та ін.). Особливості використання ШІ в роботи вихователя пансіону. Оптимізація рутини та використання у виховному процесі.

Тема 3.4 Сучасна профорієнтація як ключ до компетентності вихованців з ООП

Особливості сучасної профорієнтації та її роль у розвитку компетентностей вихованців з ООП. Теоретичні засади та принципи кар'єрного консультування. Індивідуальні форми профорієнтаційної роботи (діагностика, кар'єрна бесіда). Групові форми професійного самовизначення (тренінги, воркшопи, заняття). Інтерактивні та практико-орієнтовані форми профорієнтації. Інформаційно-довідкові методи у профорієнтаційній роботі. Освітні методи формування професійних компетентностей. Психодіагностичні методи професійного самовизначення. Практично-дійові методи формування професійної готовності. Система професійної орієнтації: співпраця освіти, родини, влади та бізнесу.

Практична робота. Активність «Професія майбутнього» – групове створення та презентація опису сучасної або майбутньої професії. Брейнстормінг «Фактори вибору професії» – колективне визначення впливових чинників. Кластер «Майбутнє вже тут» – обговорення професій майбутнього та ключових компетентностей. Інфографіка «Коучинг-лабораторія» – візуалізація шляху від проблеми до прориву.

Тема 3.5 Конфлікти та складні ситуації у пансіоні: профілактика, медіація, вирішення

Конфлікт. Ознаки конфлікту. Що ускладнює вирішення конфлікту? Негативні наслідки конфлікту. Бар'єри комунікації, які призводять до конфліктів. Як можна використовувати конфлікт для розвитку. Поведінка у конфлікті. Як працювати з конфліктом.

Що таке медіація? Хто такий медіатор. Роль медіатора у процедурі вирішення конфлікту. Засади медіації. Створення безпечного та сприятливого середовища. Розвиток соціально-емоційних навичок дітей. Попередження булінгу та агресії. Покращення між дітьми та дорослими.

Практична робота.

- Вправа «Температура конфлікту». Учасники оцінюють конфлікт за шкалою 1–10. Обговорення: Коли треба втручатися? Які ознаки ескалації?
- Робота в групах. Охарактеризувати один принцип медіації. Що означає даний принцип? Чому важливий даний принцип?

МОДУЛЬ 4. Діагностико-рефлексивний

Тема 4.1 Настановне заняття. Мотиваційна сесія «Мій професійний старт: навіщо мені педагогіка взаємодії?»

Реєстрація слухачів. Ознайомлення слухачів з організацією, змістом та умовами проведення курсів підвищення кваліфікації. Повідомлення умов щодо проведення підсумкового тестування.

Стартова креативна сесія «Мій професійний старт: навіщо мені педагогіка взаємодії?».

Практична робота. Рефлексія слухачів над власним педагогічним досвідом і визначення особистих орієнтирів професійного розвитку. Узгодження індивідуальних і спільних цілей навчання.

Тема 4.2 Рефлексивна сесія «Рефлексія професійного шляху вихователя пансіону»

Підсумок навчання на курсах підвищення кваліфікації та осмислення отриманих знань і навичок.

Практична робота

Слухачі визначають, як впроваджувати нові підходи у свою педагогічну діяльність, діляться ідеями в малих групах і визначають стратегії для подолання можливих труднощів. Рефлексія дозволить вихователям оцінити свій професійний розвиток та створити план подальших змін у роботі.

Підсумкові заходи. Підсумкове тестування.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичні завдання зазначені у відповідних темах.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

До теми 3.1 Довіра і толерантність як основа педагогічної взаємодії: практики створення безпечного середовища для вихованців.

Проведіть самоаналіз власної педагогічної взаємодії з вихованцями, відповівши на запитання:

- Які мої дії сприяють формуванню довіри?
- Які ситуації можуть знижувати рівень довіри між мною та дітьми?

- Що я можу змінити у своїй поведінці для підсилення атмосфери психологічної безпеки?

Результати оформіть у вигляді короткої рефлексивної нотатки або таблиці «Мої ресурси – Мої зони розвитку».

До теми 3.2 Інтерактивні технології формування життєвих навичок у вихованців

Розробіть одну інтерактивну вправу або мінізаняття для вихованців пансіону, спрямовану на формування конкретної життєвої навички (наприклад, робота в команді, прийняття рішень, критичне мислення, емоційна грамотність). Опишіть мету, алгоритм проведення, роль вихователя та очікувані результати.

До теми 3.4 Сучасна профорієнтація як ключ до компетентності вихованців з ООП

Опишіть реальну або змодельовану ситуацію труднощів професійного вибору підлітка (невпевненість, вплив батьків, стереотипи, відсутність інформації тощо). Запропонуйте педагогічні дії вихователя, які допоможуть учню з ООП прийняти усвідомлене рішення.

До теми 3.5 Конфлікти та складні ситуації у пансіоні: профілактика, медіація, вирішення

Розробіть алгоритм проведення медіаційної бесіди з вихованцями (етапи, запитання, роль вихователя, правила взаємодії). Можна оформити у вигляді пам’ятки або чек-листа для практичного використання.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n984
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19
4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5207-17
5. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар’єрного простору в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 366-р. (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text
6. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III : станом на 06.07.2025. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text
7. Указ Президента України від 03.12.2020 № 533/2020 «Про забезпечення створення безбар’єрного простору в Україні». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533/2020#Text

8. Указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text

Основна література

1. Борисенко Балуба І., Венгловська О., Новик І., Стягунова О. Застосування професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»: методичні рекомендації. Київ: УІРО, 2024. 54 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. Київ: Либідь. 2020. 344 с.
3. Допомога дітям з ООП під час війни. Поради для батьків. [Електронний ресурс]. – URL: https://cutt.ly/eGFQ1QR
4. Захист і підтримка ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану: виклики і відповіді : монографія / НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя; В. Г. Панок, С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський, Л. І. Прохоренко, Н. В. Чепелєва, Т. І. Куліш, С. Л. Чуніхіна, І. Г. Губеладзе, І. І. Ткачук, Н. А. Ярмола. [Електронне видання]. Київ, 2024. 188 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743861
5. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. К.: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
6. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с. URL: https://cutt.ly/iBpakmB
7. Пометун О.І., Піроженко Т.О. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: методичний посібник. Київ: Академія. 2020. 352 с.
8. Психологічний супровід учнівства : практичний порадник педагогам закладів загальної середньої освіти / О. А. Венгловська, О. Б. Елькін, О. А. Марущенко, О. Ф. Федоренко. – Київ : УІРО, 2023. – 18 с.

Додаткова література

1. Єнгаличева І., Остроушко, Н. (2025). Теорія соціальної підтримки як інструмент профілактики булінгу в інклюзивних класах. Соціальна робота та соціальна освіта, 5–11.
2. Іванова І., & Нищімна, І. (2025). Норвезький досвід у сфері захисту прав дітей: потенціал впровадження в Україні. Соціальна робота та соціальна освіта, (2(15)), 12–23.
3. Лехолетова М. М., Лях, Т. Л., & Сапіга, С. В. (2024). Соціально-педагогічна підтримка батьків дітей із особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Соціальна робота та соціальна освіта, 1(12), 89–96.
4. Лях Т. Л. (2025). Соціально-педагогічна діяльність у Новій українській школі: теорія і практика. Modern Education Journal, 3(27), 56–68.
5. Починкова М. М. (2025). Роль освіти у формуванні критичного мислення громадян. Innovative Pedagogy Journal, 15, 45–52.
6. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування: практичний посібник / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П.

Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов; за наук. ред. Н. В. Лунченко. НАПН України, Укр. наук.- метод. центр практ. психол. і соц. роботи. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с.